

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispvatio XIV. De Conditione seruitutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

Est tamen difficultas, An dirimat quando dat causam contractui.

4
Medina.
Præpositum.
Aristotel.

Medina de Restitut. q. 33. & Præpositus c. ult. de Coniugio leproforum, docent dirimere. quod deduci videtur ex Aristotele 3. Ethic. cap. 3. dum ait, errorem cuiuscumque circumstantiæ tollere voluntarium; ad valorem autem cuiuscumque contractus requiritur voluntarium. Et ratione probatur, quia quando est error qualitatis personæ, nequit esse perfectus consensus in personam, qui requiritur ad valorem matrimonij. Secundò, quia qui elargitur elemosynam alicui non pauperi, existimans esse pauperem, inualidè elargitur, ita ut recipiens teneatur ad restitutionem; ergo qui tradit corpus alicui, v.g. non diuiti, existimans esse diuitem, inualidè tradit.

Sancius.
Ægidius.

Sancius verò lib. 7. disp. 18. Ægidius disp. 31. dub. 1. & communiter Doctores docent, non dirimere, & meritò: quia error qualitatis personæ non impedit perfectum & simpliciter voluntarium, & consensum circa personam ipsam, quæ est materia substantialis matrimonij, etiam si quando error qualitatis est causa contractus matrimonij, efficiat inuoluntarium secundum quid, cum quo optimè

stat voluntarium simpliciter, quod sufficit ad valorem contractus matrimonij. Ex quo constat ad priorem rationem aduersariorum.

Et ad posteriorem respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ob disparitatem; quia tunc in elargitione elemosynæ deficit titulus, nempe paupertas, ac proinde deficit valor elargitionis elemosynæ; in traditione verò corporis in matrimonio, quamvis deficiat qualitas, non deficit titulus; quia traditio corporis non fit pro qualitate, sed pro corpore aut pro persona.

Aristoteles autem ubi supra tantum loquitur de circumstantiis pertinentibus ad substantiam actionis, ut ostendit Vasquez 1. 2. disp. 30.

Id autem, quod diximus, nempe errorem qualitatis non dirimere matrimonium, etiam si det causam contractui, est verum, quidquid Basiliius dicat lib. 4. cap. 21. etiam si errans contrahat, expressè motus à qualitate circa quam errat, quia ex eo, quod expressè moueatur à qualitate illa, & ita ut si non erraret circa illam, non contraheret, non contrahit dependenter ab illa qualitate tamquam à conditione, sed tantum motus ab illa tamquam à causa finali.

Vasquez.

DISPUTATIO XIV.

De Conditione seruitutis.

DIFFICULTAS I.

Quomodo Condicio seruitutis dirimat Matrimonium contrahendum.

ERTVM est, seruitutem sumptam pro statu mancipij, quæ nomine conditionis significatur, non dirimere matrimonium Iure naturali, ut constat ex cap. 1. & 2. & 4. de Coniugio seruorum; quia seruitus non est defectus substantialis personæ, quæ est materia substantialis matrimonij, sicut ingenuitas, seu libertas non est substantia personæ, sed qualitas. Secundò certum est, errorem, aut ignorantiam seruitutis dirimere matrimonium serui cum libera ignara seruitutis, & e contra seruæ cum libero ignaro seruitutis, ut constat ex dictis capp. 2. & 4. & ad id sufficere errorem aut ignorantiam, quamvis vincibilem, ut supponit Ægidius disput. 31. num. 26. cum error iste & ignorantia sint absolute error & ignorantia, imò errorem affectatum & ignorantiam affectatam, etiam sufficere, quia iste error & ista ignorantia sint absolute error & ignorantia.

Ægidius.

Est tamen difficultas, An error seruitutis, seu ignorantia in persona libera, dirimat matrimonium Iure naturali, an tantum Ecclesiastico.

2
Palacios.
Siluester.
Angius.

Palacios in 4. dist. 3. q. vnica, Siluester v. Matrimonium. 6. q. 1. & Angius 1. p. de Matrimonio q. 10. docent dirimere Iure naturali, quod deduci videtur ex eo, quod in nullo canone prædictum matrimonium irritetur, sed tantum supponatur esse nullum. Et ratione probatur, quia corpus mancipij est impeditum ad usum coniugalem, cum iste pendeat ex voluntate domini; ergo

quando defectus iste tacetur & ignoratur, contractus matrimonij est Iure naturali nullus; sicut venditio rei, cuius usus pendet ex voluntate alterius, est nulla, quando tacetur & ignoratur dictus defectus: quia venditio fit ut transferatur in emptorem dominium rei non impeditur quoad usum.

Sancius verò lib. 7. disp. 19. Ægidius ubi supra, & communiter Doctores docent, non dirimere Iure naturali, sed tantum Ecclesiastico, & meritò: quia seruitus non est defectus substantialis personæ, sed qualitatis; ergo error, aut ignorantia illius non aufert consensum perfectum, & simpliciter circa materiam substantialem matrimonij; ac proinde non dirimit illud ex natura rei, sed tantum Iure Ecclesiastico habito in dictis capitibus.

Quod autem seruitus ignorata, nullo Iure scripto, quod nunc habeamus, dirimat matrimonium, sed id in omnibus supponatur; tantum conuincit dictam seruitutem ignoratam dirimere Iure non scripto, sed viua voce tradito, aut consuetudine introducto, aut Iure aliquando scripto, cuius scriptura perit.

Ad rationem respondemus, ad valorem matrimonij ex natura rei sufficere, traditionem corporis, quantum est ex se, expediri ad usum, quamvis aliena voluntate possit impediri; aliàs etiam seruitus cognita dirimeret; præsertim quod dominus non potest in totum impedire seruum ab usu matrimonij, nisi quantum ratio patitur. Quod autem dictus defectus ignoretur, non obstat ex natura rei valori matrimonij, sicut nec defectus rei venditæ iam dictus obstat valori venditionis, quamvis forsan obstat iustitiæ, ut scilicet venditio sit licita & iusta.

Sancius.
Ægidius.

DIF.

DIFFICULTAS II.

Vtrum, quando persona conditionis seruilis contrahit scientie domino, & non contradicente, cum persona libera seruitutis ignara, consequatur libertatem.

4 **S**upponimus Iure ciuili communi habito in Authentica *Ad hoc*. C. de Latina libertate, & in Authentica De nuptiis collat. 4. & Iure Castellæ L. 1. tit. 5. & L. 5. tit. 22. par. 4. quando dominus tradit mancipium, siue masculinum siue feminam, alicui libero, ignaro seruitutis, in coniugem, tamquam liberum, statim mancipium consequi libertatem. Querimus tamen, an etiam eam consequatur, quando non traditur dicto modo a domino, sed ipsum mancipium contrahit cum libero ignaro seruitutis, domino ipso sciente, & non contradicente.

Conueniunt Communiter Doctores, Iure ciuili communi statim consequi libertatem, quando dominus scit, & ex studio, id est dolose tacet; Iure verò Castellæ, quando non contradicit, ut expressum est in dictis Legibus.

5 Iure tamen naturali in nullo casu ex tribus dictis consequitur libertatem; quia dominus neque dicta taciturnitate, neque non contradictione censetur donare mancipium libertati, imò neque dicta positua traditione mancipij tamquam liberi in coniugem, quamuis in hoc ultimo casu dominus Iure naturali teneatur donare libertati saltem pro vita coniugis liberi (si iste exigat) in recompensationem iniustitiæ ipsi factæ dicta dolosa traditione.

Vnde ubi dicta Iura positua locum non habent, mancipium nullam consequitur libertatem; quia Iure naturali illam non consequitur; ac proinde extra Prouincias imperio subiectas, in quibus ius commune ciuile vim habet, & extra nostra regna, in quibus tantum Lex Castellæ vim habet, mancipium in nullo casu ex tribus dictis libertatem consequitur.

DIFFICULTAS III.

Vtrum in casu, in quo mancipium contrahens cum libero, seruitutis ignaro, consequitur libertatem, Matrimonium valide fiat.

6 **S**ancius lib. 7. disp. 20. & Henriquez lib. 11. c. 10. affirmant; quod etiam traditur in dicta Authentica De nuptiis. Et ratione probatur; quia quamuis perseueret seruitus ignorata, quando matrimonium fit, ea tamen seruitus nullius considerationis est, ut possit matrimonium irritare; quia ita est ac si non esset, quia statim ac perficitur, matrimonium finitur.

Couarr.
Gregorius
Lopez.
Couarruias verò 4. Decret. 2. p. c. 3. §. 7. & Gregorius Lopez Leg. 1. Castellæ tit. 5. par. 4. negant, quod etiam traditur in dicta L. Castellæ, & merito: quia Iure canonico seruitus ignorata absque ulla limitatione dirimit matrimonium: sed quando matrimonium celebratur, adest dicta seruitus; ergo verè dirimit matrimonium.

7 Vnde Ius ciuile in dicta Authentica non habet locum quoad hoc in Prouinciis adhuc imperio subiectis, in matrimoniis baptizatorum, quia non

habet vim contra Ius canonicum, quo absolute in baptizatis irritatur dictum matrimonium. Quod autem seruitus illa statim post factum aut attentatum matrimonium cesset, non sufficit ut valide fiat, quia verè est seruitus quando matrimonium fit, & non est parue considerationis quod adest, cum efficiat personam maximè vilem non minùs, imò magis quàm seruitus præcedens, quamuis hæc Iure canonico non dirimat matrimonium.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum mancipium contrahens Matrimonium cum domino, aut cum domina, statim consequatur libertatem.

Etiam Iure Castellæ L. 1. tit. 13. p. 4. ancilla eo ipso, quod ducitur à domino, fiat libera, tamen Iure communi ciuili, ut contra Siluestrum & alios docent Sancius lib. 7. d. 20. Couarruias & Henriquez, quia nullus textus reperitur in quo id exprimitur, neque ex quo deducatur.

Est tamen difficultas, An ex vi matrimonij, seu Iure naturali ipsius matrimonij, mancipium contrahens cum domino aut cum domina, eo ipso consequatur libertatem.

Sancius, Couarruias & Henriquez partem negatiuam supponunt, quam exprimit Ochaguius Tract. 3. q. 49. & deduci videtur ex eo, quod Agar verè fuit vxor Abrahæ, & tamen Genes. 16. & 21. & ad Galat. 4. dicitur ancilla; & ex eo quod Aristoteles refert 1. Politic. c. 1. nempe quod apud aliquas nationes vxores habebantur tamquam ancillæ: ergo matrimonium mancipij cum domino aut domina, vi & efficacia sua naturali non excludit seruitutem.

Vasquez verò 3. par. disp. 80. c. 8. Basilus lib. 7. c. 44. & Gregorius Lopez, partem affirmatiuam tradunt, quod etiam dicitur in dicta L. 1. Castellæ, & merito: quia status matrimonij pugnat cum statu seruitutis, quia coniux ex vi matrimonij fit alteri socius, & eius nomine & honore gaudens, & acquirit ius ut fiat vna caro cum altero coniuge, quæ omnia non compatiuntur cum statu seruitutis: status ergo matrimonij vi & efficacia sua naturali excludit seruitutem.

Agar autem non dicebatur ancilla, quia post matrimonium mansisset talis; sed quia fuit ancilla, & postea non fuit assumpta ad domus gubernationem, sed mansit ministrans. Quod verò apud aliquas gentes, vxores haberentur ut ancillæ, non obstat, quia gentes illæ, ut ipse Aristoteles refert, erant barbaræ.

DIFFICULTAS V.

Vtrum mancipium possit contrahere Matrimonium inuito domino.

Ratio difficultatis pro parte negatiua desumitur Primò ex Concilio Cabilonensi, relato cap. ult. 29. quæst. 2. ubi dicitur, coniugia seruatorum non esse dissoluenda, ubi coniunctio fuit legalis, & per voluntatem dominorum, quo denotari videtur, non esse valida quando fiunt contra voluntatem dominorum. Secundo desumitur ex Basilio can. suo 40. ibi videtur clare supponi.

Nihilominus Doctores conueniunt, mancipia non solum valde, sed etiam licite posse inuito domino

dominis matrimonia contrahere, quod manifestè supponitur in cap. i. de Coniugio seruorum. Et in primis, quòd possent valde contrahere, probatur; quia mancipium non est inhabile ad contrahendum contra voluntatem domini, quia non Iure aliquo positum, quia nullum extat; neque naturali, quia traditio mancipij ad obsequia humano modo præstanda domino non est impossibilis cum traditione corporis mancipij ad proles generationem. Deinde quòd possint licitè, patet; quia id non est prohibitum Iure positum, vt patet; neque naturali, quia contractus matrimonij, & eius vltus temporibus opportunis non impedit obsequia, domino humano modo præstanda. Vnde domini nequeunt licitè matrimonium mancipiorum impedire, vt supponitur in dicto cap. i.

11 Ad rationem ergo difficultatis respondemus, Patres Concilij Cabilonenis, & Basilij locutos fuisse iuxta Ius antiquum positum, quo eo tempore (vt Henriquez refert lib. 11. c. 10.) matrimonia mancipiorum contra voluntatem domini erant irrita. Addimus tamen, in Concilio Cabilonenfi tantum dici non esse dissoluenda, quando voluntate domini contracta sunt, ex quo non necessario inferitur, esse dissoluenda quando contracta sunt contra voluntatem domini; & in canone illo Basilij, in Græco non contineri nullitatem eorum matrimoniorum, sed exaggerationem quamdam, vt ex nostro Turriano refert Sancius disp. 21. num. 10.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum mancipium teneatur potius satisfacere domino, quam coniugi.

12 Circa hanc rem non parum variant Doctores, quia alij affirmant, præferendum esse dominum; alij præferendum esse coniugem; alij verò eum esse præferendum, cui maius damnum imminet ex eo quod ei non satisfiat, & quando utriusque æquale damnum imminet, satisfaciendum esse domino, quando ipse non annuit matrimonio; coniugi verò, quando ex licentia domini factum fuit.

13 Nos tamen existimamus, quòd si matrimonium fuit prius initum, quam seruitus contracta, potius esse satisfaciendum coniugi rationabiliter petenti, attenta seruitute; at si seruitus fuit prius con-

tracta quam matrimonium initum, potius satisfaciendum esse domino rationabiliter præcipienti, attento coniugio, vt significatur in cap. i. de Coniugio seruorum, dum dicitur dominis exhibenda esse debita & consueta seruicia à mancipio, quantumuis matrimonium contrahat. Ratio vtriusque partis est, quia qui prior est tempore, potior est Iure, quia iuri iam acquisito nullus præiudicare potest.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum dominus possit vendere mancipium coniugatum ad partes remotas.

Difficultas tantum procedit, quando ob venditionem ad partes remotas impediendus est vltus coniugalis ex eo, quòd coniux mancipij impeditur sit mancipium venditum comitari; quia quando comitari potest, certum est vendi posse ad partes remotas.

Circa difficultatem ergo variant Doctores: quia alij absolute docent, dominum posse; alij absolute docent, non posse; alij verò, posse, quando mancipium contraxit absque voluntate domini; & non posse, quando ex eius licentia contraxit.

Nos tamen existimamus, quòd si matrimonium mancipij fuit prius factum quam seruitus contracta, dominus non possit vendere ad partes remotas, quando impediendus est vltus matrimonij, quia tunc coniux mancipij potior est Iure quam dominus; at si seruitus fuit prior, dominus (quauis Iure Castellæ L. i. tit. 5. p. 4. non possit) tamen Iure naturali potest, quamuis vltus matrimonij sit impediendus, quando absque notabili incommodo nequit non vendere ad partes remotas; quia si absque eo possit, ratio exigit vt mancipium & eius coniux non impediatur à Iure vtendi matrimonio; quia dominus, supposito matrimonio mancipij, ad quod celebrandum habuit Ius, tenetur ad id attendere quantum commodè possit: dominus enim mancipium coniugatum nequit tantum occupare, quantum possit non coniugatum.

Quomodo verò post matrimonium factum possit maritus se vendere in mancipium, inuita vxore (quamuis nequeat in Prouincijs subiectis Legibus Castellæ) & non possit vxor inuito marito, docet Sancius lib. 7. à disp. 22. & bene, quidquid dicat Basilij lib. 7. cap. 44.

DISPUTATIO XV.

De Voto.

DIFFICULTAS VNICA.

Quomodo Votum solemne castitatis dirimat Matrimonium.

1 SUPPONIMVS Primò, votum simplex castitatis non dirimere matrimonium contrahendum (vt constat ex cap. vnico de Voto, in 6. & ex c. Consuluit. 4. & ex c. Rursus. 6.) Qui Clerici, vel vouentes, excepto voto simplici castitatis, cum alijs duobus votis simplicibus post biennium nouitatus in nostra Societate emissis, quod cum eis illud dirimit Iure Ecclesiastico, habito in Bulla Ascendente Domi-

no edita à Gregorio XIII. Secundo supponimus, votum solemne castitatis in Religione emissum dirimere matrimonium Iure Ecclesiastico, vt constat ex dicto cap. vnico; & ex Tridentino sess. 24. can. 9. & non dirimere Iure diuino, quia de hoc Iure nullatenus constat.

Est tamen difficultas, An dictum votum sua naturali vi & efficacia, seu suo Iure naturali dirimat matrimonium.

Durandus in 4. dist. 28. qu. 1. Dominicus Sotus 7. de Iustitia qu. 2. ar. 5. Petrus Sotus lect. 5. de Matrimonio; & Conarruias 2. par. Epitome capit. 7. §. 4. partem affirmatiuam tuerentur, quia per votum solemne castitatis in Religione quis tradit se Deo, & Ius quod habet ad nuptias; in quo distinguunt